

FUNGUS

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

PUZZELTJES

II

In een der vorige afleveringen van *Fungus* (Febr. 1936, Jaarg. 7, p. 42) heb ik een en ander medegedeeld betreffende uiteenlopende vormen (?) van *Pleurotus ostreatus* en de verschillen, die deze o.a. in de kleur der sporen vertonen. Mijn tweede puzzle heeft hier eveneens betrekking op:

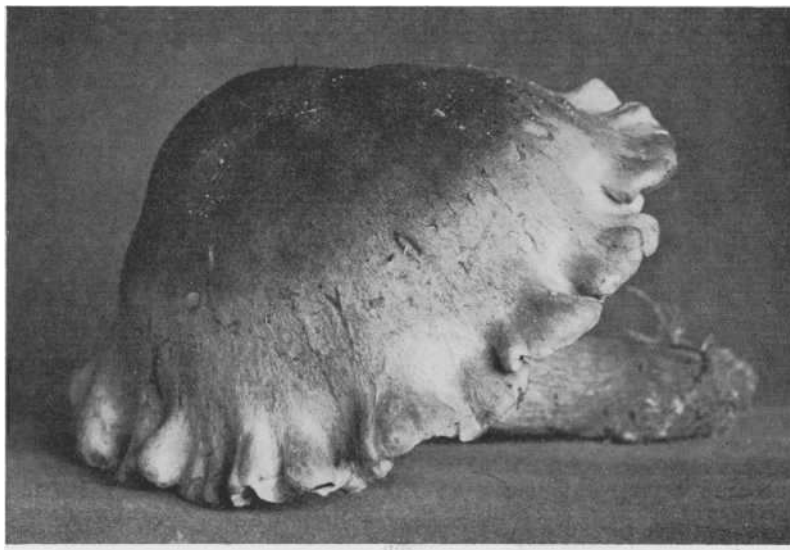
2. *Pleurotus spodoleucus*.

Begin November vond ik nabij Wageningen, op een oude, onbepaalde stomp, vlak bij de grond een dichte zode van een paddestoel, die door de groeiwijze en door de grijs-bruine hoedkleur aan *Pleurotus ostreatus* deed denken, maar in verschillende opzichten toch sterk van de typische oesterzwam afweek: Vooral de lange stelen en voorts het feit, dat deze slechts zwak excentrisch waren, zodat de hoeden rond en alzijdig goed en ontwikkeld waren, gaven aan deze *Pleurotus* een eigenaardig uiterlijk. De tabel van Pilat (Atlas des Champignons de l'Europe) voor de verschillende vormen van *Pleurotus ostreatus* voerde mij naar *Pleurotus spodoleucus* Fries: „Stipe subcentral, long de 5—8 cm, épais de 1.5—2 cm; ...chapeau charnu, arrondi”. Dit klopte vrij aardig. Gaat men echter na, wat er in de literatuur zoal als *Pleurotus spodoleucus* is beschreven en afgebeeld, dan bemerkt men, dat er ook betreffende deze *Pleurotus*-soort veel verwarring bestaat. Een prachtige plaat vinden wij in het grote werk van Boudier (Pl. 78). Deze vertoont wel veel overeenkomst met mijn exemplaar, maar volkomen is deze toch niet. In overeenstemming met de tekst zijn de stelen hier tamelijk donker grijs-bruin afgebeeld („pied... de la couleur du chapeau ou plus pale”); bovendien zijn de hoeden min of meer komvormig ingedeukt (chapeau déprimé au centre”). Bij mijn exemplaar waren de stelen zuiver wit en de hoeden vrijwel vlak. Konrad et Maublanc (Icon. Sel. t. 305) beelden als *Pleurotus spodoleucus* (Fries) Quélet een paddestoel af, die door zijn „chapeau convexe” en zijn witte steel (wit, althans op de afbeelding volgens de tekst „blanc-cendré pale”) nog groter overeenkomst met mijn exemplaar vertoont. Op beide afbeeldingen zijn de lang op de steel aflopende lamellen, die iets zeer eigenaardigs aan deze paddestoel geven, zeer duidelijk weergegeven. Konrad et Maublanc beschouwen deze *spodoleucus* als nauw verwant aan *ostreatus*: „Les spores sont de même dimension que celles du *P. ostreatus*, dont notre champignon est très voisin, mais se distingue par les lames non anastomosées, le pied distinct et non hérissée, les spores d'un blanc pur”.

Bresadola (Iconographia, no. 289) geeft als *Pleurotus spodoleucus* Fries weer een vorm met witte steel, maar met sterk excentrische hoeden. Hij tekent er bij aan: Deze soort verschilt van *P. ostreatus* alleen door de langere stelen. Zodat ik nauwelijks geloof, dat zij specifiek van deze verschillend is. Slaan wij nu de beschrijving op, die Fries er zelf van geeft (Hymenomycetes Europaei, p. 172), dan blijkt, dat hij niet een wit-gesteelde vorm bedoeld heeft (de steel

is volgens hem „pileo dilutiore”, dus als de hoed maar lichter), De afbeelding, die hij geeft (Icones, t, 87) vertoont een paddestoel met licht bruine hoed en een steel van dezelfde kleur; het is m.i. echter een niets-zeggende afbeelding, die de meest uiteenlopende dingen zou kunnen voorstellen. Pilat, die deze zaak wel grondig heeft nageplozen, heeft er ook de grote herbaria op nagezien. Er is echter nagenoeg geen materiaal van *P. spodoleucus* te vinden. In Berlin-Dahlem vond hij een *Clitocybe nebularis* onder deze naam! Hij komt tot de conclusie: „Il résulte... que *P. spodoleucus* n'existe probablement pas comme espèce indépendante et que le champignon de Fries appartient sans doute comme forme à *Pleurotus ostreatus* Jacqu.” Tegen deze opvatting spreekt m.i. echter weer het feit, dat Fries nadrukkelijk zegt: „optime distinctus”. Het is volgens hem een zeldzame soort (op beuk en eik). En ten slotte ook weer, dat *Pleurotus spodoleucus* zuiver witte sporen schijnt te hebben. Dit althans was het geval bij mijn exemplaar, in overeenstemming met de waarnemingen van Boudier en Konrad et Maublanc. Ik heb er in mijn eerste puzzle op gewezen, dat typische exemplaren van *Pleurotus ostreatus* geen witte, maar licht lila sporen hebben en voorts, dat er aan deze sporenkleur van de *Pleurota*'s m.i. te weinig aandacht is geschonken. Mijn eindconclusie is voorlopig dus deze, dat het me zeer waarschijnlijk lijkt, dat deze wit-sporige, langgesteelde en weinig excentrische *Pleurotus* wel degelijk een goed onderscheidbare soort is. Ik beveel *Pleurotus ostreatus* en zijn verwanten nog eens in de aandacht van mijn collega's aan.

3. Terwijl ik de foto zit te bekijken, die ik ter illustratie van deze puzzle hierbij wil voegen, vraag ik mij af, hoeveel van onze „experts” deze ongekleurde afbeelding juist zouden determineren. Wat men hier ziet, doet misschien meer aan een gesteelde kwal denken dan aan een paddestoel. En toch is het een van onze meest algemene soorten: *Hypholoma sublateralitium*, de rode zwavelkop. Ik vond dit exemplaar een dezer dagen in de Haagsteeg, de laan (waaraan het laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt gelegen is), die reeds verscheidene merkwaardigheden heeft opgeleverd. Het frappeerde

Afb. 1. „Een zonderlinge zwavelkop”, $\pm \frac{3}{5}$ van de ware grootte.

mij in de eerste plaats door zijn buitengewone afmetingen: De middellijn van de hoed was 12 à 13 cm en de steeldikte naar rato. Iedere enigszins ervaren mycoloog weet, dat men ook aan de maten der paddestoelen slechts weinig houvast heeft; veelal zijn zij al even variabel als de meeste andere kenmerken. In het Paddestoelenboek (derde druk) heb ik voor deze soort „4 — 10 cm” vermeld en ik meende daarmee nu wel de bovenste grens gegeven te hebben. De meeste werken, die ik er op nasloeg, blijven daar onder; Ricken bijv. 5—8, Maublanc 3—9. Alleen bij Costantin et Dufour vind ik 6—12. Ongetwijfeld behoort ons exemplaar dus wel tot de allergrootste. Maar het is vooral de ingesneden, kroezig-gelobde rand, die het zo'n vreemd uiterlijk verleende, dat iemand, die toch de zwavelkoppen wel kent, eerst na lange aarzeling het als zodanig waagde te determineren. Toch wezen alle kenmerken, vooral ook de zo typische kleuren van steel en hoed er op, dat wij hier met de steerrode te doen hebben.

Van verschillende soorten van paddestoelen weten wij, dat ze bij bijzonder weelderige groei ten slotte een dergelijke rand vertonen. Grote exemplaren van de Nevelzwam (*Clitocybe nebularis*) zijn er veelal door gekenmerkt. Evenzo sommige Ridderzwammen; ik zag het o.a. dezer dagen bij grote exemplaren van de Paarssteel (*Tricholoma personatum*). Het zou niet moeilijk vallen deze voorbeelden te vermeerderen. Bij de zwavelkoppen had ik echter nog nooit zo'n luxueuse groei waargenomen en ik vind er ook nergens iets van vermeld, — Het hier afgebeelde exemplaar maakte voor het overige een volkomen normale en gezonde indruk.

4, *De streepsteel-mycena*,

Bestaan er verschillende vormen van ? De soort, die ik hier afbeeld, heb ik reeds enige malen in de omgeving van Wageningen gevonden; tot een volkomen zekere determinatie was ik echter nog nooit kunnen geraken. De grijsachtige, gevord-gestreepte steel wijst sterk op *Mycena polygramma*; ik heb althans in de literatuur geen enkele andere *Mycena* kunnen vinden met dit kenmerk. Toch heeft de determinatie mij nooit geheel bevredigd: leest men de beschrijvingen van *M. polygramma* nauwkeurig na, dan blijkt, dat er punten van verschil zijn. Dit trof mij ook nu weer, nu ik mijn exemplaren vergeleek met de plaat en beschrijving van Bresadola (*Iconographia*, t. 237), Wat Bresadola hier afbeeldt, lijkt mij een andere soort; het is de typische *M. polygramma*, met de lange, min of meer staalblauw-grijze, gegroefde steel, zoals ik die wel op stronken gevonden heb: „pied gris-argenté brillant, radicaux et hérissés à la base” (Maublanc). Vergelijk ik nu mijn exemplaren met de beschrijving van Bresadola, dan vind ik de volgende verschilpunten: Voor de hoed vermeldt B. alleen „gestreept” (*striatus*); evenzo Maublanc: „strié”. Mijn hoeden zijn echter niet gestreept, maar typisch rimpelig-gegroeft, zoals ook Ricken (*Blätterpilze*) vermeldt: „bis zur Mitte runzelig-gerieft”. Onze foto toont, dat ze zelfs nog hoger-op zo zijn; doch in elk geval blijft er in het midden een gladde, donkere umbo (bult, bochel). Dan de lamellen: Bresadola en evenzo alle schrijvers, die ik er op na sloeg (Maublanc, Lange, Oort e.a.) beschrijven deze als „wit, soms bleek rose of rose gevlekt”. Maar de lamellen van mijn paddestoel zijn niet wit of rose, maar heel duidelijk grijs, met een zwak tintje naar het blauw. Op de foto is aan het linker exemplaar vooral wel te zien, dat de lamellen volstrekt niet wit zijn. De steel wordt beschreven als „aan de basis wortelend en daar wit-harig”. Zo is het dan ook inderdaad bij de *M. polygramma*, zoals men die op stronken aantreft, gewoonlijk afzonderlijk, „generally solitary or a few specimens clustered” (Lange). Bij mijn exemplaren is de groeiwijze echter anders en daarmee in verband is ook de steel afwijkend gevormd. Hij doet (evenals trouwens de rimpelige hoed!) min of meer aan *Collybia radicata* denken: Ik vond (Nov. 1935) een groepje (waarvan de foto er slechts enige geeft) dicht bijeen, op de grond nabij een bonenheg. Ik meen mij echter te herinneren, dat ik dezelfde soort vroeger wel in de volle grond heb aangetroffen, Typisch is dan de lange

Afb. 2. „*Mycena polygramma*” (?), $\pm \frac{3}{5}$ van de ware grootte.

onderaardse, wortelvormige steel (die stellig nog veel langer was, dan op de foto te zien is), die geheel met aanhangende gronddeeltjes bedekt was en waarbij uit den aard der zaak van beharing niet veel te bespeuren viel.

Ten einde uit deze puzzle uit te komen, zond ik deze foto met uitvoerige notities naar Lange, de grote Deense kenner der Plaatzwammen. Uit zijn brief wil ik het volgende hier aanhalen: „Op grond van Uw voortreffelijke foto en Uw beschrijving ben ik geneigd aan te nemen, dat wij hier te doen hebben met vrij typische exemplaren van *Mycena polygramma*. Ik begrijp echter heel goed, dat U twijfelt. Het is een feit, dat de meeste beschrijvingen van deze soort, ook die van Fries, min of meer ontoereikend of zelfs misleidend zijn. De hoed wordt gewoonlijk beschreven als gestreept, maar inderdaad is hij bij alle goed ontwikkelde exemplaren min of meer „radiato-rugose” (dus straalsgewijs-rimpelig) van de umbo tot de rand. Ook is de steel nooit blauw; bij goed ontwikkelde exemplaren is hij meer staalgrijs of veeleer donkergrijs met verdikte, witte, zijdeachtige overlangse lijnen. Het is waar, dat de gewone kleur van de verse plaatjes wit is (later meer bruinachtig wordend); maar jonge, krachtige exemplaren hebben niet zelden grijsachtige plaatjes, evenals *M. galericulata*. Ik geloof niet, dat *M. polygramma* ooit echt fascicu-

laat is (= in bundels groeiend) en evenmin groeit zij ooit echt op de stronken (zoals *M. galericulata* en *M. inclinata*). Haar meest geliefde plaatsen zijn bij heggen, hakhout enz., waar zij afzonderlijk of in kleine troepjes optreedt tussen struiken en stronken, waarschijnlijk wel altijd vastgehecht aan stukjes hout of boomwortels, door middel van haar lange „wortel”. *M. polygramma* neemt in het geslacht een vrij geïsoleerde plaats in. Alleen *M. vitilis* is er nauw verwant aan, een soort, die beschouwd kan worden als een zeer slanke en gereduceerde vorm in de stirps *polygramma*. De grootste moeilijkheid geeft het determineren van de min of meer gereduceerde vormen, bijv. die, welke ik *pumila* genoemd heb.” Tot zover Lange. Er valt dus wel niet aan te twijfelen, dat wij hier met een vorm van *M. polygramma* te doen hebben. Maar tevens lijkt het mij vrij zeker, dat met deze naam toch enige vrij sterk uiteenlopende vormen aangeduid worden. Mijn exemplaren vormden bijv. wel degelijk een bundel. Bij het uitgraven viel deze uiteen, alleen de beide exemplaren rechts zijn nog in samenhang.

Misschien kan het bovenstaande voor sommige mijner lezers een aanleiding zijn om ook op deze streepstelige *Mycena*'s eens wat scherper acht te geven.

Wageningen.

VAN DER LEK.

GLINSTERINGEN DES JAARS

Hoewel er in het jaar 1936 genoeg water gevallen is, leverde het seizoen geen overdaad van fungi op. De regen is wellicht niet op het juiste oogenblik gevallen. Een optimum-cijfer van 350 soorten, zoals op de excursie te Ruurlo in 1932 werd bereikt, werd op de excursies van '36 in de verte niet benaderd. Er zijn natuurlijk zooals altijd wel merkwaardige vondsten gedaan, maar over het algemeen is de oogst tegengevallen. Ik zal daarom mijne bijzondere vondsten maar niet in een staat vergaren, zoals in '35, doch slechts eene korte beschouwing hierover houden. Het is toch immers wenschelijk, dat een en ander worde geregistreerd.

Begin September vond ik met coll. Huysman op excursie op het buitengoed Westbroek op Walcheren een kleine sierlijke witte *Lepiota* in den humus van een holle stobbe. Het was een zéér duidelijk gekenmerkte *Lepiota*, vooral mooi te herkennen aan de jonge „trommelstokjes”. Jacob Lange, de eminente Deensche mycoloog, gaf in zijn werk terstond de determinatie: *Lepiota cygnea* J. Lange (zie pag. 35 van vol. 1 van de *Flora Agar. Danica*). Dit fijne zwammetje werd behalve in Denemarken ook nog uit Oregon in de U.S.A. vermeld. Als tegenhanger hiervan vond ik te Heeze in den humus van een droge bosch-sloot een even sierlijk, even teer paddestoeltje, dat echter geheel lila was getint. Ook hier was Lange de auteur; het was *Cortinarius pulchellus* J. Lange, welk zwammetje zijn soortnaam „de fraaie” alleszins verdient (zie hiervoor *Studies in the Agarics of Danmark Part. X*). En ook dit zwammetje werd uit Amerika reeds gesignaleerd. Deze wondermooie *Cortinarius* is in alle opzichten een typische gordijnzwam, maar wellicht de allerteerste van dit geslacht, dat men daardoor hier niet terstond herkent.

Ik vond het aardig den Heer Lange in kennis te stellen van deze nieuwe vindplaatsen in Holland, waarop hij antwoordde: „The fact is, that the fungi are universalists, to be met with, under similar conditions, all over the world.” Op de Heezer excursie vond ons medelid Jurriaanse een zwammetje, dat volgens mijn nader onderzoek *Naucoria siparia* Fr. moet genoemd worden. Volgens Ricken komt deze soort op varens voor, doch hier plukten wij ze op eikeldopjes en takjes overeenkomstig Rea's aanwijzingen. Verder moet van de excursies bij Heeze nog ééne vondst vooral geregistreerd worden nl. de forsche gelig-witte *Entoloma speculum* Fr, waarvan habitus etc. geheel beantwoordde aan Fries en Rea, doch niet aan Ricken. Het is voor mij thans duidelijk, dat de Rickensche *E. speculum* een andere gelig-witte, slanke

Entoloma met andere sporen voorstelt. Ik trof deze eens aan in het Heiloër bosch op een open grasvlakte. Opgemerkt zij, dat Ent. speculum en Ent. excentricum Bresadola wel eens verward worden (Zie P. Konrad in het Bulletin S.¹⁶ m. de Fr. 1927).

Op de excursie N.N.V. afd. Alkmaar plukten wij o.a. in de Schoorische Staatsbosschen op dood berkenhout een mij onbekende weeke grijswitte viltige gaatjeszwam, breed $\pm$ 5 cm, welke plus minus beantwoordde aan de beschrijving van *Polyporus pubescens* (Schum), zooals Ricken deze geeft. Donk vermeldt deze soort wel, doch beschrijft ze niet wegens gebrek aan materiaal. Het is jammer, dat Ricken hiervan geene sporen beschrijft. Enkele exemplaren waren aan den rand doortrokken door eene oranjegele schimmel. Het is blijkbaar een zeldzame verschijning, doch gemakkelijk te herkennen. Het komt mij voor, dat de registratie van vindplaatsen van de Asco's bij ons niet zoo behoorlijk is verzorgd geworden als die van de Basidio's,

Ik kan geene motieven vinden voor deze achterstelling. Misschien is de reden hiervan te zoeken in de weinige en moeilijk te verkrijgen goede determineerwerken. Heeft men echter Cooke's Mycographia en Boudier ter beschikking (beide zijn in onze Bibliotheek), dan is de naamsbepaling meestal wel bevredigend uit te voeren. Ik zeg „meestal”, want er zijn moeilijke gevallen door de vele tegenstrijdigheden der auteurs. Zoo vond ik op den Slangenburg bij Doetinchem op sloothumus een Acetabula-soort, die, figuurlijk gesproken, nog niet thuisgebracht is. Stel U voor een viltig, donkergrijs, bijna zwart schuitje op wit, platgedrukt, gegroefd, donzig steeltje. *Acetabula platypodia sensu Seaver* zou kunnen voldoen. Maar Boudier vertoont hiervan eene andere, roodbruine verschijning. Ook ons medelid Smits vond dit zwammetje in het seizoen '36, Wie helpt ons hierbij ?

Op een sterk bemest weiland op Walcheren stonden vele exemplaren van *Discina radiculata* (Sow) in de variëteit *Percevallii* Cooke met helgele schijf. Op dezelfde excursie (met coll. Huysman) vond ik op een brok oude mest hoogstwaarschijnlijk de helgele donzige *Humaria teleboloides* (Alb. & Schw.). Seaver acht deze soort identiek met *Cheilymenia subhirsuta* (Schum) sensu Boudier, welke meening ik niet kan deelen. Op brandplekjes van het Epserbosch stonden vele exemplaren *Humaria leucoloma* (Hedw.) en op de heide bij Nijmegen de daarvan verschillende, grootere soort *Humaria leucomeloides* (Rehm) (Zie o.a. Ricken's Vademecum), beide oranjekleurig.

Nijmegen,

SCHWEERS.

AMSTERDAM ALS PADDESTOELEN DORADO

Algemeen gaat een mycoloog uit de steden, om zijn studie te verdiepen of kennis te maken met bepaalde typen, een uitstapje maken naar een of ander boschrijk gedeelte van ons land, al of niet in de buurt van zijn woonplaats gelegen. Dat er in de steden ook nog kans is op bijzondere vondsten bewijst o.a. het Vondelpark, waar ik verleden jaar op een beukenstomp *Polyporus giganteus* aantrof, dit jaar heb ik echter tot nu toe tevergeefs naar een nieuw optreden uitgezien. Ook *Pholiota togularis*, op het eerste gezicht een *Lepiota* type met verschuifbare ring, vond ik daar ter plaatse. En niet te vergeten voor ons Amsterdammers de Zuidelijke Wandelweg! Sinds eenige jaren bewerk ik, om het zoo eens uit te drukken, speciaal dit laatste terrein; meerdere vondsten van min of meerdere beteekenis heb ik hier gedaan. Aangezien de humuslaag niet erg dik is en de beplanting uit slechts enkele soorten bestaat, zal men er tevergeefs bekende soorten zoeken.

Op de uit ruwe boomstammen getimmerde zitjes treft men veelvuldig aan *Trametes gibbosa*, bijwijlen in langgerekte exemplaren, waaruit *gibbosa* niet direct te herkennen is. Op hout en stronken komt natuurlijk *Xylaria hypoxylon* met haar mooi gevormde en gekleurde geweitjes zich aan ons voorstellen, ook *polymorpha* zoekt men niet te vergeefs. Bewerkt hout afkom-

stig van aangrenzende tuintjes bevat veelal de kleine kogel werper, *Sphaerobolus stellatus*, ook *Crucibulum vulgare* ontbreekt niet. Van de verder op hout voorkomende soorten wil ik in bonte mengeling aan U voorstellen: *Hypholoma fasciculare*, *Collybia velutipes* op bepaalde wilgen in massa's, *Pleurotus ostreatus* in forsche exemplaren veelal op stronken, *Polyporus versicolor*, *Stereum purpureum*, *hirsutum*, *Polyporus squamosus* reeds vroeg in het jaar waar te nemen, *Polyporus fumosus*, *Mycena galericulata*. Van de min of meer zeldzame soorten het volgende: *Mycena corticola* treft men algemeen aan op wilgenstammen en volgens mij in een bepaald laantje aan den voet der stammen. Een soort, welke ik op het eerste gezicht niet thuis kon brengen, bleek te zijn *Mycena arcangeliana*, een telken jare terugkerende verschijning, zeer typeerend door de jodoformachtige lucht, welke dit zwammetje verspreidt.

Mee naar huis genomen, ruikt de kamer de volgende dag naar deze lucht, in versche toestand is dit niet zoo duidelijk waar te nemen. Dr A. J. P. Oort vermeldt in zijn bewerking der Nederlandsche *mycena's* (Zie Mededeelingen No. 16/17) dat deze soort slechts vier maal in ons land is gevonden en verder alleen in Italië is aangetroffen. Van de *Coprinus*-soorten vind ik in mijn aantekeningen de volgende soorten: *atramentarius*, *comatus*, *micaceus* en *plicatilis*. Langs de slootkanten, waarop de bagger is uitgestrooid, zoekt men niet te vergeefs naar het kopergroenzwammetje, *Stropharia aeruginosa*. Ook *Tricholoma nudum* met haar prachtige lamellen en hoed is langs de wegranden geen ongewone verschijning. Dit jaar vond ik voor het eerst in groot aantal de krulzoom *Paxillus involutus*. Op verkoolde resten van verbrand hout vond ik tot mijn verbazing *Collybia atrata*, een steeds meer voorkomend zwammetje, of moet men zeggen, nu er meer op deze plekjes gelet wordt, vrij algemeen voorkomend? Mijn aantekeningen naar aanleiding van dit stukje doorlopend, vind ik verder geboekstaafd: *Nolanea papillata*, *proletaria*, *Galera tenera*, *Lepiota rhacodes*, *cristata*, *Collybia dryophila*, *Stropharia semiglobata*, *Hypholoma hydrophilum*, *dispersum*, *Psathyrella subatrata*.

Zoals uit bovenstaande opsomming blijkt een respectabel aantal, een volgende maal wellicht iets over een ander mooi terrein in Amsterdam.

Amsterdam.

H. KLEIJN.

PAARDEN, PADDESTOELEN EN P. K.

De ingewijden onder ons zullen reeds aanstonds begrijpen, welk verband er tusschen paarden en paddestoelen bestaat, althans kan zijn. En zij zullen er waarschijnlijk ook wel al eens over hebben nagedacht, hoe met het steeds geringer wordende aantal paarden ook enkele heel mooie zwammetjes dreigen uit te sterven.

Want wat zijn het typische dingen, die we op paardenvijgen kunnen vinden! Om te beginnen al *Stropharia merdaria*, de algemeenste op dit substraat, met zijn meestal wat groenachtigen, iets kleverigen hoed en zijn bleekgelen, korrelig-vezeligen steel. We kunnen dit paddestoeltje, waarvan de hoed tot bijna 4 cm en de steel zelfs zéér lang kan worden, ook op andere plaatsen vinden, echter steeds op of bij afval.

Onafscheidelijk verbonden aan zijn substraat is evenwel *Bolbitius vitellinus*, waarvan de hoed prachtig dooiergeel en kleverig is, geplaatst op een bleekgelen, van witte schubjes voorzienen, steel. De plaatjes van deze soort zijn aanvankelijk oker kleurig, later wat grauwer, terwijl ook de sporen vrijwel okergeel gekleurd zijn, in tegenstelling met de voorgaande soort, die purperbruine sporen en purperen, later chocoladebruine plaatjes heeft.

Bij de zwartsporigen zijn geheele groepen van paddestoelen zelfs naar hun groeiplaats genoemd: *Panaeolus* wordt in Duitschland Düngeerling genoemd. terwijl *Coprinus*- en *Bolbitius*-soorten worden saamgevat onder den naam van Mistpilze. Wij kunnen dan ook verschillende, tengevolge van het spoedige

vervloeien moeilijk te determineren, Inktzwammen op Pferdeäpfel aantreffen, doch bepaald gebonden aan dit substraat zijn de meeste niet.

Hetzelfde geldt ook voor *Panaeolus*-soorten (zooals b.v. *Pan. campanulatus* en *retirugis*, beide met duidelijk bontgeklepte, grijs-zwarte lamellen, een typisch kenmerk voor *Panaeolus*).

Met betrekking tot *Pan. retirugis* kan ik U nog een aardig voorval vertellen. Op een van onze jaarlijksche excursies belandde onze Vice-Voorzitter Meulemeester met een groepje op een weilje, waar paarden graasden. Als gewoonlijk noteerde de Heer Meulemeester alles wat gevonden werd, daarbij zoo terloops vertellende, dat hij, jaren geleden, op een dergelijke weide, de mooie, min of meer vleeschrossige, rimpelige, kegelvormige *Pan. retirugis* op excrementen had gevonden. Onder het vertellen bukt hij naar een paddestoeltje, dat vlak voor zijn voeten staat; en alsof het spel sprak, zwaaide tegelijkertijd, onder aan den purperkleurigen steel, een model visitekaartje van ons blesje door de lucht!., *Panaeolus retirugis*" kwam er op het lijstje te staan...

Uit de groep der *Psilocybe*'s, kleine paddestoeltjes met purperbruine sporen, die, in tegenstelling met de *Stropharia*'s, nooit een ring om den steel hebben, zou ik nog willen noemen: *Psil. coprophila* en *hullacea*. De eerste zullen de deelnemers aan de excursie naar Meer en Bosch zich nog herinneren. We vonden dit paddestoeltje op een fettig plaatsje aan een slootkant, met zijn doorschijnend gestreepten hoed, zeer hygrophaan, waardoor de kleur van zeer donkerbruin tot ledergeel varieerde. De steel is bruin-geelachtig, wat vlokkig, kort en stijf, onderaan vaak gekromd. De plaatjes zijn eerst bleekgrijs, doch worden spoedig purper en dan zwartbruin; hun vorm is vrijwel driehoekig.

Psil. hullacea werd tijdens de excursie op Middachten gevonden. Dit paddestoeltje is welhaast de kleinste uit de groep. Met zijn drieën deelden ze broederlijk één Pferdeäpfel. Het hoedje is typisch blaasvormig, kleverig, chocolade bruin, tot ± de helft gestreept en was bij de gevonden ex. niet grooter dan 1½ cm. De steel is wat lichter, vezelig gestreept, met kleine witte vlokjes bezet, aan den top berijpt en merkwaardig stevig. De lamellen zijn purperbruin, volkomen driehoekig.

Zoo zien we alweer: in de mycologie is alles mogelijk. Overal kan men paddestoelen verwachten; alles ruimen zij, na korteren of langeren tijd, op. Helaas, als onze rosinanten geheel en al verdrongen zullen zijn door de mechanische paardenkrachten, wat zal er dan van onze paardenzwammetjes worden, die zoo hardnekkig aan hun voedingsbodem vasthouden? Ik vrees het ergste en kan U slechts één raad geven: Carpe Diem!

Amsterdam.

AKKE DE VRIES.

KOPERGROENZWAM EN BRANDNETELS

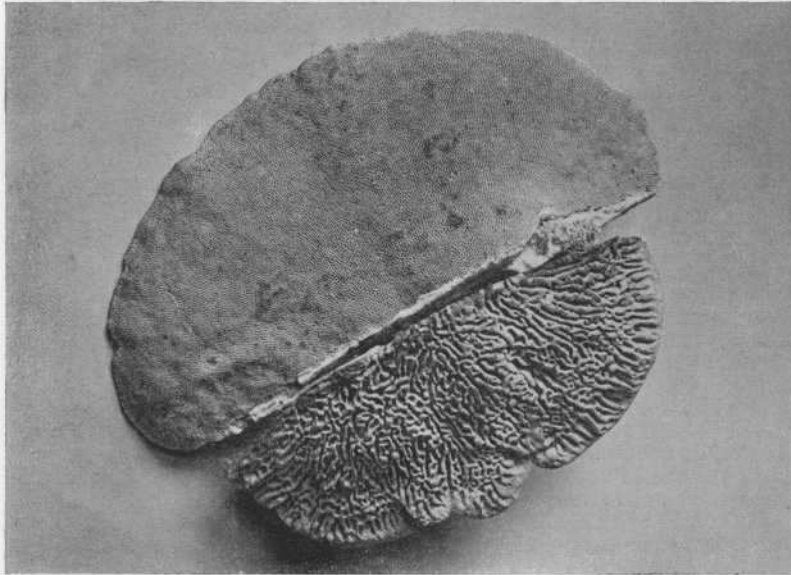
Het was ons de laatste jaren opgevallen, dat de kopergroenzwam (*Stropharia aeruginosa*) veel werd gevonden in de nabijheid van brandnetels. Dit jaar hebben we eens nauwkeurig op dit vermeend verschijnsel gelet en wederom troffen we deze groene snuiter nergens anders aan dan bij brandnetels, nl. op 24 October bij een excursie met de „N.J.N.” op Raaphorst; 15 November in de Julianalaantjes alhier, op twee plaatsen; 29 November op Overvoorde. Zoo er al geen sprake mocht zijn van symbiose, zouden we dan niet op z'n minst mogen spreken van een sterke voorkeur?

Rijswijk.

R. KLEIN.

DAEDALEA EN TRAMETES

De doolhofzwam, *Daedalea quercina*, en de gewone kurkgaatjeszwam, *Trametes gibbosa* kunnen met elkander verward worden. (Zie blz. 187 van 't *Paddestoelenboekje*, 3e druk, Cool en van der Lek). De onderkant der zwammen vertoont evenwel belangrijke verschillen. De hierbij gevoegde foto laat dat goed zien, waardoor beginnende mycologen hieraan eenigehulp hebben.

Delft.

K. BAKKER.

OVER ANTONY KEIZER, DEN PADDESTOELENSCHILDER

Allen, die onze Haagsche tentoonstelling in 1928 hebben bezocht, zullen zich ongetwijfeld de schitterende composities in olie verf herinneren, die op de muren boven de toontafels prijkten. Deze schilderijen waren van den Meppelschen kunstschilder Antony Keizer. In dankbare herinnering aan deze vroegere relatie besloot ik door een bezoek de kennismaking te hernieuwen. Op een Zaterdagmiddag trok ik Meppelwaarts en werd door den Heer Keizer allerhoeffelijkst ontvangen. Het bleek spoedig uit de op het atelier aanwezige werken, dat onze vrienden, de paddestoelen, voor hem nog steeds een bron van inspiratie vormden. Groote doeken met forsche *Boleten* en *Amanita's*, ook diverse kleinere, o.a. met een groengehelmden *Stinkzwam*, met *Schaapjes* enz. verbeeldden den fonkelenden luister van het woud en legden een welsprekend getuigenis af van zijn meesterschap op dit gebied. Spoedig ontspon zich een vraaggesprek over de impulsen tot het werk en de wijze, waarop de schilder met zooveel succes dit werk tot stand bracht. Hij wordt gedreven door een groote, diepe liefde tot de natuur, die zich in zijn oeuvre ook op andere wijze uit. Behalve van het geheimzinnige zwammenleven is Keizer de talentvolle schilder van heiden en heuvelen, van bosschen en boerderijen, van stulpen en stuifzanden, van wakels en winddennen, kortom van al het mooie, dat in onze oostelijke landen, vooral Drente, nog in overvloed het schildersoog kan treffen, als men zich maar ver van de heerbaan begeeft. Zoo had de schil-

der bijv. nog een ongewone en wondermooie compositie gemaakt van een dooden roek, die met zijn glanzend blauwig zwarten vederdos prachtig contrasteerde met de vele kleuren van den boschbodem in den herfst.

Ook had de meester vele jaren gezworven en gewerkt aan de Riviera, op Corsica en in Italië en zijn aldaar opgedane indrukken op vele kleurrijke doeken weergegeven, maar na al dien zuiderzonnegloed keerde hij toch weer tot het paddestoelenmotief terug, hetgeen toch wel een pleitrede beteekent voor de groote waarde dezer natuurkinderen als schoonheidsobjecten.

Ik zag bij een liefhebber van 's meesters werk in Meppel nog een bosch-tafereel van vliegenzwammen op een lichte plek van een donker woud. Wat een weldoende rust geeft zoo'n uitbeelding, wat kan men er lang met genot naar kijken! Men gevoelt spoedig de tooverkracht van een kunstwerk, het relais, dat stroomen ontketent om onze gedachtenwereld ver boven de realiteit van het afgebeelde op te voeren. —

In den trein huiswaarts liet ik nog eens al de bijzondere beelden van dien middag in gedachten de revue passeeren en dan komt men allengs tot filosofeeren en mijmeren. En dan stalde ik mij de vraag: waarom koopen zij, die in staat zijn om, zij het op bescheiden schaal, kunstwerken te koopen vaak „croutes” vol alledaagscheit op tweederangsche veilingen en lijstenzaakjes of ook wel alleen werk van modeschilders, namen, die later blijken niet eens echt te zijn, terwijl zij toch voor weinig meer geld respectievelijk veel minder geld bij levende meesters oorspronkelijk goed en zuiver werk kunnen bekomen? Ook vroeg ik mij af: waarom zijn er in het veelzijdig-schoone land „waar wij wonen” zoo weinig schilders, die het ruime landschap of het indrukwekkende bosch op het doek brengen ?

Ik zou daarom alle natuurminnende kunstkoopers in overweging willen geven, maak eens kennis met het schoone werk van Antony Keizer. Gij zult verrast zijn.
Nijmegen. SCHWEERS.

BOEKBESPREKING

Paddestoelenboek, deel I, door CATH. COOL en Dr H. A. A. VAN DER LEK, derde druk bewerkt door Dr H. A. A. van der Lek. Prijs ing. f2,50, geb. f3,00.

Nadat reeds verleden jaar de derde druk van deel II van het Paddestoelenboek verscheen, is nu ook de nieuwe druk van het eerste deel uitgekomen. Wanneer wij deze uitgave met de vorige druk vergelijken, valt onmiddellijk op, hoeveel werk de schrijver ervan gemaakt heeft om met dit boek weer zo goed mogelijk voor den dag te komen. De meeste hoofdstukken zijn geheel omgewerkt en sterk uitgebreid, waardoor het boek van 170 tot 270 bladzijden is uitgegroeid. De tekstfiguren zijn voor een deel door betere vervangen en tot ongeveer het dubbele aantal uitgebreid. De acht gekleurde platen van de belangrijkste vergiftige en verdachte paddestoelen kunnen vooral voor een beginnening van veel waarde zijn.

Een buitengewoon belangwekkend gedeelte vormt het hoofdstuk over Paddestoelen en Bomen. Behalve de boomparasieten wordt hierin ook behandeld de zo interessante symbiose van de bomen met vele paddestoelen als Boleten en Melkzwammen. Hier zijn het dus de paddestoelen, die een vrijwel onmisbare schakel vormen in het bestaan van onze bossen. Jammer, dat de schrijver ons in het duister laat omtrent de aard van de hulp, die de zwammen aan de bomen bewijzen. — In het vierde hoofdstuk „Hoe de paddestoelen te leren kennen”, wordt m.i. terecht gewezen op het streven van de Nederlandse Mycologische Vereniging in deze richting voorlichting te geven. Immers de studie van de paddestoelen is niet gemakkelijk en het mede-gaan met kenners is vooral in het begin altijd nog een van de beste manieren om zich wat op dit gebied in te werken. Ongeveer een derde gedeelte van het boek is gewijd aan de eetbaarheid en de giftigheid. De allernieuwste gegevens zijn opgenomen, zo o.a. de gewijzigde opvattingen over de giftigheid van vele

soorten, terwijl ook aan het vitaminegehalte van de eetbare soorten de nodige aandacht is gewijd.

Al met al is dit deel een belangrijke aanwinst voor onze natuur-historische literatuur, waaruit ook voor den kenner veel nieuws is te putten. Het is vlot geschreven en wetenschappelijk bij. Ook den uitgever een woord van hulde voor de keurige verzorging. OORT.

Het raadsel der Iepenziekte door Dr S. BROEKHUIZEN. Libellenserie No 134, prijs f 0,45.

Iedereen heeft uit de couranten wel eens van de Iepenziekte gehoord en menigeen zal langs de wegen de stervende of doode iepen gezien hebben. Maar wat is nu eigenlijk die Iepenziekte? Wat is de oorzaak? Hoe komt de ziekte tot stand en wat wordt er gedaan om haar tegen te gaan? Zie hier een aantal vragen waarop het zeer lezenswaardige boekje van Dr S. Broekhuizen in populaire vorm een antwoord geeft. Na een wat romantische inleiding, die niet geheel past bij de verdere opzet van het boekje, volgt allereerst een hoofdstuk over de beteekenis van „onze” iep voor Nederland. Dan volgt de beschrijving van de ziekteverschijnselen en het een en ander over de verspreiding van de ziekte. Uitvoerig wordt de oorzaak behandeld; het is interessant te hooren, hoe oorspronkelijk de onmogelijkste gissingen omtrent de oorzaak de ronde deden, tot na nauwgezet wetenschappelijk onderzoek een schimmel als veroorzaker werd vastgesteld. Maar de schimmel kan het niet alleen af; om van een zieke boom op een gezonde te komen en zoo zijn vernielend werk voort te zetten, heeft deze schimmel weer de hulp noodig van een kleine kever, die de schimmel met zich mee voert. In het laatste hoofdstuk wordt tenslotte de strijd om het behoud van de iep behandeld.

Het is een frisch geschreven boekje met een twintig duidelijke afbeeldingen. Aan ieder, die belang stelt in dit onderwerp en in de wijze, waarop de Nederlandsche wetenschappelijke instellingen samenwerken bij het onderzoek en de bestrijding van deze ziekte, kan dit boekje warm aanbevolen worden. Het was een goede gedachte om ook een ruime plaats in te ruimen voor het werk van de helaas te vroeg overleden Baarnsche onderzoekster Dr Christine Buisman, wier naam zoo onafscheidelijk aan de Iepenziekte verbonden is. OORT.

NAVRAAG OMTRENT AFBEELDINGEN VAN NEDERLANDSE PADDESTOELN

Het bestuderen van paddestoelen is in ons land dank zij de Ned. myc. ver. in de eerste plaats, gevolgd door de Ned. nat. hist. ver. en andere ver., niet meer zo onbekend als een twintig jaar geleden. Het is mij gebleken, dat er velen zijn, die zich ook bezig houden met het afbeelden van paddestoelen. Misschien is het, met het oog op eventuele publicaties, niet ondienstig de verschillende gegevens door een navraag te verzamelen; tevens om te weten, wat op dat gebied in Nederland gepresteerd wordt. Wie helpt mij daarmee door de volgende vragen te willen beantwoorden? Voldoende is een briefkaart met de nummers en daarachter een ja of neen en met een getal achter het laatste nummer.

1. Hebt gij een verzameling van door uzelf vervaardigde foto's?
2. Hebt gij een verzameling van door uzelf vervaardigde aquarellen of potloodtekeningen?
3. Zijn deze aangevuld door:
  - a. uitvoerige beschrijvingen van zelf waargenomen kenmerken?
  - b. mikroskopische preparaten van sporen, cystiden enz.
  - c. geconserveerd materiaal.
4. Staat bij uwe afbeeldingen ook bij welke afb. van bekende auteurs gij de uwe vergeleken hebt?
5. Hoeveel nummers bevat uwe verzameling ongeveer?

Den Haag, Mesdagstraat 27.

Met dank bij voorbaat,
M. R. S. BOETJE-VAN RUYVEN.

MEDEDEELINGEN VAN HET BESTUUR

Mededeelingen en Overdrukken verkrijgbaar.

Bij den Secretaris zijn verkrijgbaar de volgende Mededeelingen en Overdrukken daaruit tegen de erachter vermelde prijzen. Bij bestelling van grootere series aanmerkelijke reductie!

No. 5. Cool, Over de sporenkieming en het kweken van paddenstoelen.....	f 0,25
„ 6. Jaarverslag 1912/13, Excursie Oosterwijk 1913	- 0,15
„ 9. Met art. van Cool, Boedijn, Doyer, de Haas, van der Lek en van Overeem	- 1,50
„ 11. Met art. van Doyer, v. d. Lek, Cool, Boedijn en van Overeem	- 0,75
„ 12. Met art. van de Veye en Boedijn.	- 0,50
„ 13. Met art. van v. d. Lek, de Meyere, Broeksmit, Boedijn	- 1,25
„ 14. Met art. van Cool, Meulenhoff, Boetje, Boedijn, v. Luyk	- 1,50
„ 15. Met art. van van Waveren (Geaster), v. d. Lek	- 1,25
„ 16/17. Met art. van Cool (Clavaria), Donk (Canthar. enz.), Oort (Mycena)	- 2,50
„ 18/20. Met art. van Schweers, Donk (Revisie, Deel I)	- 2,00
„ 21. Met art. van Meulenhoff, Lütjeharms en Reynders	- 2,50
„ 22. M. A. Donk, Revision der Nied. Homobasidiomycetae- Aphylophoraceae, Deel 2.....	- 3,50
„ 23. W. J. Lütjeharms, Zur Geschichte der Mykologie	- 2,50
Joh. Ruys, Morieljes. Overdr. uit Elsevier	- 0,15
Een en ander over paddenstoelen (Uitgave der Vereeniging) ..	- 0,25
C. Cool, Nederlandsche Clavaria's. Overdruk uit Med. 16/17	- 0,75
M. A. Donk, De geslachten Cantharellus enz. in Nederl. (uit Med. 16/17)	- 0,25
A. J. P. Oort, De Nederlandsche Mycena's. Overdruk uit Med. 16/17	- 0,75
M. A. Donk, Revisie van de Nederlandsche Heterobasidiomycetae en Homobas.- Aphylophoraceae, Deel 1, Overdruk uit Med. 18/20.....	- 1,50

Bestellingen bij den Secretaris: Dr A. J. P. Oort, Ercalaan 5, Wageningen, (Gironummer 118487).

ADRESVERANDERINGEN

Mej. Dr J. H. H. van der Meer wordt Mevr. Dr J. H. H. van der Laar- van der Meer,
Hooge Rijndijk F 7d, Leiderdorp.

Dr E. Kits van Waveren, Jac. Obrechtstraat 25, Amsterdam-Z.

VAN DEN REDACTEUR

Hartelijk dank aan de copyleveranciers voor dit nummer. Een enkele bijdrage heb ik nog in portefeuille, maar overigens is de voorraad uitgeput. Mag ik weer een dringend beroep doen op de hulp van mijn meer of minder trouwe medewerkers, om mij voor het volgende nummer, dat hopelijk omstreeks 1 Mei zal kunnen verschijnen, van het nodige te voorzien ?

Vóór 15 April a.s. zie ik Uw bijdragen gaarne tegemoet.

DE VEYE.